

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1987/88:16

om anslag till statlig personalpolitik m.m. (prop.
1987/88:100 bilagorna 2 och 15)

AU
1987/88:16

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens anslagsförslag i årets budgetproposition, bilaga 15, beträffande den statliga personalpolitiken. Vidare redovisas synpunkter och förslag om personalpolitiken i propositionens bilaga 2, Gemensamma frågor.

Framställningen i betänkandet gäller bl.a. anslagen till statens löne- och pensionsverk, statens arbetsmarknadsnämnd och de statliga förnyelsefonderna. I fyra motioner aktualiseras frågor som anknyter till anslagen till statens institut för personalutveckling, vissa trygghetsåtgärder för lärare och till Stiftelsen Statshälsan.

Utskottet tillstyrker på samtliga punkter de förslag som läggs fram i propositionen och avstyrker motionerna.

Till betänkandet har fogats tre reservationer och ett särskilt yttrande.

I. Gemensamma frågor (prop. 1987/88:100 bil. 2 delvis)

Den nordiska utbytestjänstgöringen

Under punkt 4 (s. 18–19) bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet anför om den nordiska utbytestjänstgöringen.

Systemet med utbytestjänstgöring regleras för deltagare från Sverige i förordningen (1980:848) om utbytestjänstgöring i andra nordiska länder (omtryckt 1984:32). Statens arbetsmarknadsnämnd har varje år informerat myndigheter, anställda och personalorganisationer om denna möjlighet.

För utbytestjänstgöring under 1988 hade 117 sökt varav regeringen utsåg 30 deltagare. Därmed är för Sveriges del antalet deltagare sedan 1979 sammanlagt 147.

Utskottet delar uppfattningen i propositionen att det är angeläget att de kunskaper och de kontakter som byggts upp kan befästas och utvecklas. Utskottet har sålunda ingen erinran mot vad som anförs i propositionen under denna punkt.

Utskottet hemställer

att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförs i proposition 1987/88:100 bil. 2 punkt 4 om den nordiska utbytestjänstgöringen.

Under punkt 9 (s. 26–28) hemställs att riksdagen bemyndigar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att få inrätta statligt reglerade tjänster, dock inte sådana professorstjänster som tillsätts med fullmakt.

Enligt nuvarande riktlinjer (prop. 1976/77:100 bil. 3 s. 5, AU 18, rskr. 210) krävs riksdagens medverkan för att regeringen skall kunna inrätta dels ordinarie tjänster med beteckningen "o" eller "p" om tjänsten är avsedd för chef för sådan myndighet som lyder direkt under regeringen, dels vissa andra ordinarie tjänster i lägst nuvarande lönegrad N 26 eller L 24.

I propositionen anförts att frågan om hur riksdagens och regeringens styrning och kontroll av statsförvaltningen kan göras mer effektiv har belysts i bl.a. verksledningspropositionen och riksdagens ställningstagande till denna (prop. 1986/87:99, KU 29, rskr. 226). Man anser numera att tyngdpunkten i riksdagens styrning av verksamheten främst bör ligga i budgetprövning och lagstiftning. Det nuvarande systemet för riksdagens medverkan i frågor om inrättande av tjänster ter sig därför med de ändrade förhållandena mindre ändamålsenligt.

I propositionen föreslås mot denna bakgrund att inrättande av tjänster vid myndigheterna i fortsättningen genomgående bör prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. De regler som anger ramen för hur många domare som skall döma i de högsta instanserna bör självfallet gälla även i fortsättningen. I fråga om inrättande av fullmaktstjänster för professorer förlås inte någon förändring.

Utskottet tillstyrker vad som anförts i denna del.

Utskottet hemställer

att riksdagen bemyndigar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att få inrätta statligt reglerade tjänster, dock inte sådana professorstjänster som tillsätts med fullmakt.

De statliga förnyelsefonderna

Under punkt 10 (s. 28–29) hemställs att riksdagen bereds tillfälle ta del av vad som anförts om de statliga förnyelsefonderna.

Genom avtal den 5 juni 1985 har staten och de statsanställdas huvudorganisationer för budgetåren 1985/86–1988/89 avsatt 50, 100, 100 och 50 milj. kr. för inrättande av förnyelsefonder på det statligt reglerade området (prop. 1985/86:100 bil. 15 s. 51, AU 12, rskr. 232).

I januari 1987 inledde den nyinrättade nämnden för de statliga förnyelsefonderna sin verksamhet. De grundläggande målen för fondernas användning är att bidra till förnyelsen av den statligt löner reglerade sektorn och att långsiktigt öka anställningstryggheten. Fonderna skall inte användas för verksamhet som skall prövas i den reguljära budgetprocessen.

Nämnden hade i december 1987 beslutat om tilldelning av medel till 31 projekt om sammanlagt 26 milj. kr. Flertalet projekt syftar till förnyelse av verksamhet, organisation, ledning eller arbetsformer.

I propositionen anförts att det ännu inte går att dra några generella slutsatser av projekten. Nämnden kommer dock att aktivt sprida erfarenheterna av verksamheten i de olika projekten.

Utskottet har ingen erinran mot vad som anförs i propositionen i det aktuella avsnittet. Till frågan om medel för verksamheten återkommer utskottet i det följande.

AU 1987/88:16

Utskottet hemställer

att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförs i proposition 1987/88:100 bil. 2 punkt 10 om de statliga förnyelsefonderna.

TRETTONDE HUVUDTITELN

II. Statlig personalpolitik m.m. (prop. 1987/88:100 bil. 15 delvis)

1. Statens löne- och pensionsverk m.fl. anslag

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna C1–C4, C6, C8–C10 samt C12–C17 och hemställer

1. att riksdagen till *Statens löne- och pensionsverk* för budgetåret 1988/89 anvisar ett ramanslag av 42 535 000 kr.,

2. att riksdagen till *Statlig personaladministrativ informationsbehandling* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

3. beträffande *Statens arbetsmarknadsnämnd*
att riksdagen

a) godkänner de nya riktlinjer för verksamheten som förordats,

b) för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 21 167 000 kr.,

4. att riksdagen till *Lönekostnader vid viss omskolning och omplacement* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 28 000 000 kr.,

5. att riksdagen till *Statens institut för personalutveckling: Bidrag till myndighetsuppgifter* för budgetåret 1988/89 anvisar ett anslag av 7 312 000 kr.,

6. att riksdagen till *Bidrag till vissa utvecklingsåtgärder* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 15 000 000 kr.,

7. att riksdagen till *Statens arbetsmiljönämnd* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 1 254 000 kr.,

8. att riksdagen till *Kostnader för vissa nämnder m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 210 000 kr.,

9. att riksdagen till *Viss förslagsverksamhet m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

10. att riksdagen till *Vissa skadeersättningar m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 100 000 kr.,

11. att riksdagen till *Statlig kreditgaranti för bostadsanskaffningslån* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 30 000 kr.,

12. att riksdagen till *Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.,

13. att riksdagen till *Externa arbetstagarkonsulter* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 6 791 000 kr., AU 1987/88:16

14. att riksdagen till *Administration av statens personskadeförsäkring m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 6 000 000 kr.

2. Vissa trygghetsfrågor för lärare

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen under punkt C 5 (s. 48) att riksdagen till Vissa trygghetsåtgärder för lärare för budgetåret 1988/89 skall anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

Motionen

1987/88:A618 av Anne Wibble m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar minska anslaget C 5 Vissa trygghetsåtgärder för lärare med 2,7 milj. kr.

I motionen anförs som skäl för yrkandet att aldrig mer än 1,3 milj. kr. av anslaget har utnyttjats.

Utskottet

I 1983 års avtal för statstjänstemän har parterna avräknat 4 milj. kr. årligen, med början 1983, för särskilda trygghetsåtgärder för lärare som inte kunnat omplaceras till annan lärartjänst.

Som framhålls i motion A618 av Anne Wibble m.fl. (fp) har den största belastningen hittills på anslaget inte uppgått till mer än ca 1,3 milj. kr. för ett budgetår. Vidare var reservationen vid utgången av budgetåret 1986/87 ca 16,3 milj. kr.

Anslaget disponeras av trygghetsnämnden, och den reservation som redovisas står till parternas förfogande (prop. 1982/83:42, AU 10, rskr. 103).

I propositionen anmäls att parterna nyligen inlett diskussioner om användningen av anslagsmedlen. Med hänvisning härtill tillstyrker utskottet den begärda medelstilldelningen. Motion A618 avstyrks sålunda.

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1987/88:A618 till *Vissa trygghetsåtgärder för lärare* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

3. Statens institut för personalutveckling: Uppdragsverksamhet

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen under punkt C 7 (s. 49–50) att riksdagen till Statens institut för personalutveckling: Uppdragsverksamhet för budgetåret 1988/89 skall anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

1987/88:A611 av Alf Wennerfors (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att SIPU:s verksamhet utreds och granskas av riksrevisionsverket.

1987/88:A612 av Åke Selberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en samordnad statlig personalutbildning.

Utskottet

I propositionen anförts att Statens institut för personalutveckling (SIPU) för budgetåret 1986/87 redovisar ett överskott med ca 260 000 kr. Personalutbildning genom kurser och seminarier utgör en viktig del av verksamheten. Kursverksamheten ökar, och en breddning och specialisering sker för att man bättre skall svara upp mot kundernas önskemål.

SIPU:s konsultationsverksamhet riktar sig dels till den inhemska marknaden, dels till utlandet. Båda dessa verksamheter ökade i omfattning under budgetåret 1986/87.

Verksamheten vid SIPU tas upp i två motioner.

I motion 1987/88:A611 av Alf Wennerfors (m) anförts att den redovisade lönsamheten vid SIPU (ca 1 %) är för liten i jämförelse med utbildningsföretag på den privata marknaden. För dessa ligger lönsamheten på ca 10 %. Motionären vill att riksdagen hos regeringen skall begära att SIPU:s verksamhet utreds och granskas av riksrevisionsverket.

Utskottet vill framhålla att utbildningsverksamheten vid SIPU är avgiftsfinansierad och skall ge SIPU kostnadstäckning i så stor utsträckning som möjligt. Det ekonomiska resultatet av uppdragsverksamheten kan, som tidigare redovisats i olika budgetpropositioner, variera. Detta hänger bl.a. samman med att utbildningsbehovet på mindre myndigheter inte skulle kunna bli tillgodosett på ett tillfredsställande sätt om SIPU tog ut fullt marknadspris för vissa kurser. SIPU arbetar sålunda i dessa fall inte på samma villkor som andra kursanordnare på marknaden.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion A611.

I motion 1987/88:A612 av Åke Selberg m.fl. (s) anförts att olika typer av hinder behöver undanröjas för att göra personalutbildningen mer åtkomlig för alla personalkategorier. Dessa hinder kan ha många orsaker, men ett är ofta gemensamt, och det är att utbildningen i många fall bedrivs långt bort från arbetsplatsen och hemorten.

En bättre samverkan mellan olika myndigheter på länsnivå och på lokal nivå bör därför eftersträvas för en samordning av utbildningen i länet eller hemkommunen utan snävt sektorstänkande, anförts i motionen.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i denna fråga. Som också framhålls i motionen har regeringen uppdragit åt samtliga länsstyrelser, utom Stockholms län, att samordna personalutbildningen på regional och lokal nivå. Utskottet, som även vill peka på denna frågas regionalpolitiska betydelse, har anledning utgå från att regeringen uppmärksam samt följer frågan och är beredd att ta de initiativ som kan komma att

erfordras för att främja den eftersträlvade utvecklingen. Med hänvisning härtill bör motion A612 inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

AU 1987/88:16

Avslutningsvis tillstyrker utskottet den begärda medelstilldelningen till verksamheten.

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1987/88:A611 och 1987/88:A612 till *Statens institut för personalutveckling: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

4. Bidrag till Stiftelsen Statshälsan

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen under punkt C 11 (s. 52) att riksdagen till Bidrag till Stiftelsen Statshälsan skall anvisa ett förslagsanslag av 289 000 000 kr.

Motionen

1987/88:A613 av Anne Wibble m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om finansieringsansvar hos myndigheterna för kostnaderna för företagshälsovården enligt vad som anförts i motionen.

Utskottet

De myndigheter som är anslutna till Statshälsan bidrar i viss mån redan nu till finansieringen av företagshälsovårdens förbyggande insatser inom arbetsmiljöområdet. Varje ansluten myndighet bidrar till finansieringen genom att betala ett visst belopp per anställd. Från och med innevarande budgetår är detta belopp 145 kr. per anställd.

I motion 1987/88:A613 av Anne Wibble m.fl. (fp) framhålls att det finns starka skäl för att lägga en större andel av kostnaderna på de anslutna myndigheterna. Ett sådant större finansieringsansvar för företagshälsovården och förebyggande insatser inom arbetsmiljön skulle skapa incitament för myndigheterna att i ökad grad själva ta ansvar för de problem som finns inom arbetsmiljön hos resp. myndighet. Ett eget bidrag på i första hand cirka hälften av kostnaderna kan inte anses orimligt. Det kan också finnas anledning att överväga om inte kostnadsansvaret i sin helhet skall överföras på myndigheterna.

Utskottet vill för sin del erinra om att myndigheternas avgift höjdes med motsvarande 40 kr. per anställd förra året (AU 1986/87:12, s. 3). Utskottet är inte berett att i år förorda en ytterligare omfördelning av kostnaderna. En aspekt som bör beaktas i detta sammanhang är att myndigheternas kostnadsansvar inte motverkar ambitionen att anslutningen till Statshälsan skall vara så bred som möjligt.

Med hänvisning till vad utskottet anført tillstyrker utskottet den begärda medelsanvisningen och avstyrker motion A613.

AU 1987/88:16

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1987/88:A613 till *Bidrag till Stiftelsen Statshälsan* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 289 000 000 kr.

Stockholm den 22 mars 1988

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Marianne Stålberg (s), Lahja Exner (s), Börje Hörnlund (c), Gustav Persson (s), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Sonja Rembo (m), Inge Carlsson (s), Kersti Johansson (c), Sigge Godin (fp), Ingrid Hemmingsson (m), Erik Holmkvist (m) och Karl-Erik Persson (vpk).

Reservationer

1. Vissa trygghetsfrågor för lärare (punkt II:2)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Sigge Godin (fp), Ingrid Hemmingsson (m) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "I propositionen" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Enligt avtal från 1983 för statstjänstemän avsätts årligen 4 milj. kr. för särskilda trygghetsåtgärder för lärare som inte kunnat omplaceras till annan lärartjänst. Som framhålls i motion A618 fanns vid budgetåret 1986/87 års utgång på anslaget reserverade medel på mer än 16 milj. kr. Den högsta belastningen på anslaget under ett budgetår hade då varit 1,3 milj. kr. Utskottet delar, med hänvisning härtill, uppfattningen i motionen att det i propositionen föreslagna reservationsanslaget bör reduceras med 2,7 milj. kr. Till ändamålet bör sålunda anvisas 1,3 milj. kr. för budgetåret 1988/89.

Utskottet tillstyrker därmed motion A618.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A618 samt med avslag på propositionen i motsvarande del till *Vissa trygghetsåtgärder för lärare* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 1 300 000 kr.

2. Statens institut för personalutveckling: Uppdragsverksamhet (punkt II:3)

Sonja Rembo, Ingrid Hemmingsson och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motion A611" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion A611 har SIPU en lönsamhet som måste betraktas som klart otillfredsställande. Det föreligger sålunda skäl för att verksamheten blir föremål för en särskild översyn.

Utskottet vill framhålla att den påtalade lönsamhetsfrågan inte behöver utesluta att utbildnings- och personalutvecklingsverksamheten bedrivs på ett innehållsmässigt positivt sätt. Det finns emellertid inget skäl för SIPU att inte ställa samma krav på lönsamhet för sin verksamhet som andra utbildningsanordnare.

Vad utskottet anfört i anslutning till motion A611 bör ges regeringen till känna. Utskottet tillstyrker slutligen den begärda medelstilldelningen.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen

dels med bifall till motion 1987/88:A611 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om översyn av SIPU:s verksamhet,

dels avslår motion 1987/88:A612,

dels till Statens institut för personalutveckling: Uppdragsverksamhet för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

3. Bidrag till stiftelsen Statshälsan (punkt II:4)

Elver Jonsson (fp), Börje Hörnlund (c), Sonja Rembo (m), Kersti Johansson (c), Sigge Godin (fp), Ingrid Hemmingsson (m) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Utskottet vill" och på s. 7 slutar med "motion A613" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion A613 att myndigheterna bör ta ett större ansvar för finansieringen av företagshälsovårdens förebyggande insatser inom arbetsmiljöområdet inom den egna myndigheten. Därmed skapas förutsättningar för att myndigheterna själva tar ett större ansvar för den egna förebyggande verksamheten.

De anslutna myndigheternas finansieringsandel höjdes förra året med 40 kr. per anställd till totalt 145 kr. (AU 1986/87:12 s.3). Utskottet anser att regeringen i nästa budgetproposition bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att myndigheternas finansieringsansvar ökar väsentligt. Ett finansieringsbidrag på i första hand hälften av kostnaderna kan inte anses orimligt. Det bör även övervägas om inte kostnadsansvaret på sikt i sin helhet skall överföras till myndigheterna.

Vad utskottet anfört i anslutning till motion A613 om myndigheternas finansieringsansvar bör ges regeringen till känna. Utskottet tillstyrker den begärda medelsanvisningen för nästa budgetår.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

AU 1987/88:16

att riksdagen

dels med bifall till motion 1987/88:A613 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om myndigheternas finansieringsansvar beträffande kostnaderna för företagshälsovården.

dels till Bidrag till stiftelsen Statshälsan för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 289 000 000 kr.

Särskilt yttrande

De statliga förnyelsefonderna (punkt I:2)

Elver Jonsson (fp), Börje Hörnlund (c), Sonja Rembo (m), Kersti Johansson (c), Sigge Godin (fp), Ingrid Hemmingsson (m) och Erik Holmkvist (m) anför:

Vi har vid ett flertal tillfällen framhållit att förnyelsefonderna inte borde ha kommit till stånd. På det statligt reglerade området har fonderna närmast fått karaktären av ett anslag för insatser som underlättar förändringar och omstruktureringar. För dessa ändamål finns andra anslag, som kan förstärkas om så skulle behövas.

Vi utgår från att regeringen i fortsättningen avstår från att medverka till att nya avtal om förnyelsefonder kommer till stånd. Det gällande avtalet måste sålunda ses som en engångsföreteelse.

